

Kunskapsskolan AB  
[info@kunskapsskolan.se](mailto:info@kunskapsskolan.se)

2023-06-20  
Dnr 2022:8801

# Beslut

---

efter kvalitetsgranskning av lärares arbete för  
att tidigt motverka könsbundna utbildnings-  
och yrkesval vid Kunskapsskolan i Katrineholm,  
Kunskapsskolan AB

## Inledning

---

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Kunskapsskolan i Katrineholm avseende verksamhetens kvalitet vad gäller lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att undersöka hur skolor genom undervisning och studie- och yrkesvägledning arbetar i årskurs 4-6 för att vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I granskningen bedöms följande frågeställning:

- I vilken utsträckning arbetar lärare i undervisningen med att motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval?

## Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området vilket beskrivs i bilaga 2. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. På det granskade området bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola/verksamhet bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

## Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Kunskapsskolan i följande utsträckning:

Lärare arbetar *i flera delar* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval men utvecklingsområden finns.

Utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver utveckla sitt arbete med att låta undervisningen genomsyras av ett normmedvetet förhållningssätt.

- Lärarna behöver tydligare integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och se till att den vidgar elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån aktualitet och relevans.

### Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2023-12-15** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:8801) i de handlingar som sänds in.

## Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning inom området.

### Lärares arbete för att motverka könsstereotypa föreställningar

Inom detta område granskas hur lärare arbetar för att skapa en jämställd undervisning, hur lärare arbetar för att undervisa om jämställdhet och hur lärare arbetar med studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna arbetar *i flera delar* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval men utvecklingsområde finns.

Skolinspektionen sammanfattande motivering till bedömningen är följande:

Granskningen visar att lärarna har en viss medvetenhet om hur normer och könsmönster tar sig uttryck i undervisningen. Lärarna utformar till viss del undervisningen så att den inte ska reproducera könsstereotypa föreställningar. Likaså arbetar lärarna för att främja ett inkluderande klassrumsklimat avseende bemötande och tilltal, men det skiljer sig åt mellan lärare i vilken utsträckning de låter kön definiera elevers ambitioner. Vidare undervisar lärarna i flera ämnen om jämställdhet. De fångar även upp frågor som berör könsstereotypa föreställningar och låter elever reflektera över och samtala kring sådana frågor. Granskningen

visar också att lärarna uppmuntrar eleverna att anstränga sig inom områden som går emot könsstereotypa intressen. Dessutom arbetar vissa lärare fortlöpande med studie- och yrkesvägledning i undervisningen och synliggör inom ramen för studie- och yrkesvägledningen hur kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval och utmanar könsstereotypa föreställningar. Skolans studie- och yrkesvägledare arbetar framförallt mot årskurs 7-9 och lärarna erbjuder inga möjligheter att på ett strukturerat sätt ta del av studie- och yrkesvägledarens kompetens eller att på annat sätt se till att den studie- och yrkesvägledning som sker i undervisningen är relevant, uppdaterad och vidgar elevernas perspektiv utifrån jämställdhet.

### Lärares arbete för att skapa en jämställd undervisning

Granskningen visar att lärarna har en viss medvetenhet om hur normer och könsmönster tar sig uttryck i undervisningen. Av intervju med lärare framgår att diskussioner om könsnormer förekommer i kollegiet kopplat till värdegrundsarbetet, men att dessa diskussioner inte berör hur normer manifesteras i undervisningen. På uppdrag av rektorn diskuterar lärarna hur de bemöter elever ur ett könsperspektiv som en del av skolans kvalitetsarbete, men inte heller här ligger fokus på om några könsmönster har identifierats och hur dessa kan utmanas. Av insänd dokumentation framkommer dock att lärare i flera ämnen inkluderar ett arbete kring normer när de planerar sin undervisning. I ämnesplaneringar för SO (samhällsorienterande ämnen), NO (naturorienterande ämnen), svenska och hem- och konsumentkunskap samt i planeringen för kill- och tjejsnack i årskurs 5, finns uppgifter kring normer och värderingar, kopplade till teman som identitet, likheter, olikheter, sociala roller, könsroller, genus, härskarteknik och jämställdhet. Av intervjuer framgår att vissa lärare skapar sig en bild av vilka begränsande normer, även kring kön, som finns i elevgrupperna. I årskurs 6 har de haft "heta stolen" där elever har övat sig i att våga ta ställning och prata om att det är okej att tycka olika. Rektorn säger i intervjun att ledningen inte har noterat några övergripande könsmönster bland elever i årskurs 4-6 på skolan, fränsett att pojkar har större svårigheter än flickor i texttunga ämnen. Därför har kollegiet diskuterat om det går att lägga upp undervisningen på ett annat sätt så att den gynnar pojkar. Eleverna uppger också att lärarna försöker se alla elever och använda deras namn, snarare än att använda kollektiva tilltal som "pojkar" eller "flickor".

Granskningen visar vidare att lärarna till viss del utformar undervisningen så att den inte ska reproducera könsstereotypa föreställningar. Lärare berättar vid intervjun att de exempelvis sett att elever i allt lägre åldrar påverkas av kroppsideal och att det finns ett tydligt könsmönster i att pojkar tycker att de ska vara starka och snabba och att flickor vill vara smala, vilket leder till att flickor ibland hoppar

över måltider. Lärare hanterar detta genom att prioritera att äta pedagogisk lunch och har också pratat med eleverna om de här frågorna i basgruppssamlingarna. I undervisningsmomentet kill- och tjejsnack i årskurs 5 har eleverna fått titta på ett tv-program om en dansskola för att visa eleverna att även pojkar kan dansa, även professionellt. Rektor uppger tillika att det förekommer att det finns karaktärer i undervisningsmaterialet som inte identifierar sig med sitt biologiska kön. Rektorn tillstår dock att skolans lärare kan bli bättre på att granska sitt undervisningsmaterial utifrån könsrepresentation. Enligt eleverna är dock både män och kvinnor representerade i det undervisningsmaterial som lärarna använder sig av.

Granskningen visar också att lärarna arbetar för att främja ett inkluderande klassrumsklimat avseende bemötande och tilltal, men att det skiljer sig åt mellan lärare hur de låter kön definiera elevers ambitioner. I intervju med lärarna framkommer att lärarna oftast styr hur eleverna är placerade i klassrummet och att de utgår från elevernas specifika behov, snarare än från kön. Eleverna sitter tillsammans med kamrater som de kan jobba fokuserat med, säger lärarna, vilket är samma princip som lärarna använder när de delar in eleverna inför grupparbeten. När det gäller fördelning av taltid försöker lärarna använda sig av olika tekniker för att både pojkar och flickor ska få ordet, exempelvis genom att använda glasspinnar med elevers namn på, genom ett digitalt hjul med elevers namn på eller genom att lärare väljer både de elever som räcker upp handen och de som inte gör det, för att svara. Eleverna uppger emellertid i intervjuerna att arbetet med inkluderande klassrumsklimat varierar mellan lärare. Flickor i årskurs 6 säger exempelvis att i grupparbeten med mixade grupper blir det ofta så att flickorna får arbeta mer än pojkarna. Vidare framgår av elevintervjuerna att elever ibland upplever att lärare ger pojkar fler tillsägelser. Vissa lärare har också, enligt pojkarna, mycket högre krav på flickor och förväntar sig att flickor kommer att klara sig, men säger till pojkar att det är mycket mindre chans att de kommer klara av arbetet. Likaså upplever pojkarna att flickor får mer uppmuntran av lärare. Samtliga elever tycker dock att både pojkar och flickor får lika mycket hjälp i undervisningen oavsett ämne och lärare.

### Lärares undervisning om jämställdhet

Granskningen visar att lärarna i flera ämnen undervisar om jämställdhet. Rektorn säger att frågan om hur ett jämställdhetsperspektiv kan integreras i undervisningen ingår när lärarna utvärderar och utvecklar undervisningen. I intervju med lärare framkommer att de inom ett område i samhällsorienterande ämnen vilket berör familjen har diskuterat arbetsfördelningen i hemmet utifrån statistik och även problematiserat hur jämställt Sverige är i förhållande till andra länder. I årskurs sex

diskuteras vidare löneskillnader utifrån kön, samt att kvinnor kan förlora ekonomiskt om de är hemma med barn längre tid än männen. Lärarna diskuterar också föreställningar kring kön förr och nu tillsammans med eleverna. I de naturorienterande ämnena arbetar klasser med temat sex, samtycke och relationer vilket i samarbete med slöjd och bild resulterar i att elever får göra en bok utifrån temat, den så kallade "pubertetsboken". I svenska och engelska förekommer olika typer av texter om normer, värderingar och jämställdhet, där elever får möta olika karaktärer som de i klassen kan diskutera kring. Eleverna berättar att de i undervisningen har pratat om att både pojkar och flickor kan vara starka eller svaga och hålla på med olika sporter, till exempel fotboll.

Granskningen visar vidare att lärarna fångar upp frågor som berör könsstereotypa föreställningar och låter elever reflektera över och samtala kring sådana frågor. Den visar också att lärarna uppmuntrar eleverna att anstränga sig inom områden som går emot könsstereotypa intressen. Rektor och lärare uppger i intervju att lärare fångar upp elevers frågor i undervisningen, vid basgruppssamlingar och i de personliga handledningssamtalen. Lärarna låter också eleverna träna på att uttrycka sina tankar och åsikter om jämställdhet genom olika värderingsövningar i basgrupper men också i kill- och tjejgrupperna. Lärare har också använt reklamfilmer för mensskydd för att problematisera könsstereotypa föreställningar. I en annan film används uttrycket "kasta som en tjej" och lärarna problematiserar uttrycket tillsammans med eleverna. Eleverna diskuterade också reklam för bilar där en kvinna står framför bilen och läraren frågade om vad bilföretaget ville sälja och till vem. I ämnet bild har elever pratat om bildredigering och att män redigeras i samma utsträckning som kvinnor på bilder i media. Lärarna säger i intervjun att de försöker uppmuntra elever att testa nya intressen. I någon basgrupp har alla elever samma intressen oavsett kön och exempelvis i en annan grupp är det fler flickor som spelar bandy. Flera flickor i årskurserna 4-6 tränar också karate. Lärarna uppger även att de försöker uppmuntra elever att testa något som lärarna tror skulle passa just den eleven. En lärare berättar exempelvis att några elever som är pojkar tränar simning och då uppmuntrade läraren en flicka som inte visste vad hon skulle göra att hänga med dem och nu tränar även hon simning.

### **Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen**

Granskningen visar att vissa lärare arbetar fortlöpande med studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Av intervju med lärarna framgår att de jobbar med studie- och yrkesvägledning genom de personliga handledningssamtalen som de har med varje elev 15 minuter i veckan. De personliga handledningssamtalen omfattar bland annat ett tema kring "framtidsförmågor", där lärarna pratar med

eleverna om vad de vill göra i framtiden och vad de behöver öva på idag för att nå dit. Även i basgruppsamlingar diskuteras studie- och yrkesvägledning med elever. Lärarna berättar att de kopplar det centrala innehållet i undervisningen till elevernas framtida studie- och yrkesval när elever ställer frågor om varför de ska kunna vissa saker. Lärarna uppger att de exempelvis diskuterar varför det är bra att kunna engelska och i vilka jobb eleverna ska kunna det. När sexorna jobbat med reklam har diskussioner förts om bildredigering och att det i många yrken är bra att kunna läsa ritningar. Likaså har man diskuterat att perspektivmålning inom konst behövs för att kunna avbilda objekt dimensionellt i yrken som byggarbetare och inredningsarkitekt. I hem- och konsumentkunskapen gör läraren koppling till arbetsvillkor inom restaurangyrken. Både rektorn och lärare berättar att studiebesök upphörde efter pandemin, med undantag för det digitala besöket som de gör på reningsverket. De har också haft besök av brandmän och polis men dessa besök handlade inte i första hand om yrken utan om brandsäkerhet och polisens roll i samhället. Av intervju med eleverna framkommer att många elever vet vad de vill bli och att de ibland pratar med sina lärare om vilka ämnen de ska fokusera på. Exempelvis fick en elev som vill bli kirurg reda på vilka områden i de naturorienterande ämnena eleven ska fokusera på.

Granskningen visar också att lärarna inom ramen för studie- och yrkesvägledningen synliggör hur kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval och utmanar könsstereotypa föreställningar. Lärarna berättar att de problematiserar könstypiska yrkesval kopplat till intressen, ämnen och yrkesval. Elever får frågor kring vad de tror att representanter inom olika yrkesgrupper har för kön. Lärarna har också pratat om skillnaden mellan vad man tjänar när man har gått fordonsprogram jämfört med vårdprogram. Lärarna uppger också att de låter sina elever reflektera kring normer som verkar begränsande för deras valmöjligheter. Detta görs i basgruppssamlingar, exempelvis om något programinslag i "Lilla aktuellt" berör områdena utbildning och yrke. Nyligen handlade basgruppssamtalen om hur funktionsnedsättningar kan påverka och begränsa ens val. Lärarna uppger att de själva har reflekterat över hur lokala omständigheter kan påverka elevernas syn på könsstereotypa yrkesval då det i kommunen finns många industrier, men då dessa arbetsplatser inte är lika mansdominerade som tidigare ses inte detta längre som ett problem förknippat med könsskillnader. Idag finns dessutom många kvinnliga poliser, målare och golvläggare i Katrineholm. Skolan har även samarbeten med gymnasieskolor, exempelvis Tekniskt college som vill fånga upp fler tjejer. Enligt lärarna pratar elever på skolan om sina föräldrars jobb på ett könsneutralt sätt då många föräldrar, oavsett kön, är exempelvis programmerare.

Granskningen visar slutligen att skolan har en studie- och yrkesvägledare inriktad mot årskurserna 4-6 som i nuläget enbart används mot årskurserna 7-9, samt att det är upp till enskilda lärare att se till att hålla studie- och yrkesvägledningen relevant och uppdaterad. Det lärarna i årskurserna 4-6 kan göra är att rådfråga studie- och yrkesvägledaren om de har någon särskild fråga, något som dock sker relativt sällan, säger lärarna. Enligt lärarna håller lärarna sina kunskaper i studie- och yrkesvägledning relevanta och uppdaterade genom att följa samhälls-utvecklingen i stort. Likaså berättar lärarna att arbetet med studie- och yrkesvägledningen idag är tydligast i ämnesplaneringen för de samhälls-orienterande ämnena. Lärarna säger att de skulle vilja att studie- och yrkesvägledaren besökte klasser för att berätta om olika yrken. Av intervju med rektorn och studie- och yrkesvägledaren framgår att ett samarbete mellan lärare och studie- och yrkesvägledare kring temat arbetsmarknadskunskap planeras inför nästa termin.

### Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla sitt arbete med att låta undervisningen genomsyras av ett normmedvetet förhållningssätt.

Granskningen visar att det finns en viss medvetenhet hos lärarna på Kunskapsskolan om vilka könsmönster som finns bland eleverna men att de inte kontinuerligt tillsammans inom kollegiet reflekterar över vilka könsnormer de själva förmedlar. Lärarna arbetar i någon mån med att se till att könsstereotypa föreställningar inte reproduceras, och vissa lärare arbetar aktivt för att främja ett inkluderande klassrumsklimat avseende bemötande och tilltal med hänsyn till kön. Det är dock inte alla lärare som arbetar normmedvetet och kontinuerligt med att utifrån identifierade könsmönster främja ett inkluderande klassrum.

Av läroplanens inledande del, Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bland annat att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och



utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.<sup>1</sup>

I läroplanens avsnitt om normer och värden anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Lärare ska specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.<sup>2</sup>

Skolinspektionen rekommenderar därför lärarna att, under ledning av rektorn, kollektivt utvecklar arbetet med att låta undervisningen genomsyras av ett normmedvetet förhållningssätt. Detta kan exempelvis ske genom att lärarna skapar sig en gemensam bild av vilka könsmonster och normer kring kön som kommer till uttryck på skolan samt i de olika elevgrupperna. Det innebär också att lärarna i högre grad och tillsammans med kollegor behöver reflektera över vilka normer de själva förmedlar och vilka skilda förväntningar de har på elever utifrån kön. Genom att identifiera rådande könsmonster kan lärarna sedan utforma sin undervisning på ett sådant sätt att den motverkar eventuella begränsande könsnormer. Konkret kan detta exempelvis ske genom att lärarna utarbetar medvetna strategier kring val av arbetssätt och examinationsformer, val av undervisningsmaterial, utformning av undervisningsexempel, organisation av grupparbeten eller placering av elever i klassrummet. Avgörande för ett gott arbete är att lärarna inte bara uppmärksammar könsmonster i undervisningen, utan också tar reda på vad sådana monster beror på. Att ha ett normmedvetet förhållningssätt i undervisningen innebär också att lärarna försöker utmana och problematisera de bakomliggande föreställningar och normer som identifieras.

Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver tydligare integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och se till att den vidgar elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån aktualitet och relevans.

---

<sup>1</sup> Lgr 22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag.

<sup>2</sup> Lgr 22, avsnitt 2.1, Normer och värden.

Granskningen visar att lärarnas arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen inte bedrivs på ett strukturerat sätt där insatser är planerade. Lärarna saknar möjlighet att se till att studie- och yrkesvägledningen är aktuell och uppdaterad. Likaså har de i nuläget inte heller möjlighet att dra nytta av studie- och yrkesvägledarens kompetens.

Enligt 2 kap. 29 § skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. I läroplanen anges också att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Av Skolverkets allmänna råd framgår vidare att lärare i undervisningen bör utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna, under ledning av rektorn, utvecklar arbetet med studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Samtliga lärare behöver se till att studie- och yrkesvägledningen sker kontinuerligt och integrerat i olika ämnen. En förutsättning för att studie- och yrkesvägledningen ska vara relevant och uppdaterad är att lärarna ges möjlighet att skaffa sig aktuell kunskap om vilka faktorer som påverkar elevers val, hur utbildningsväsende och arbetsmarknad utvecklas, vilka föreställningar elever har kring framtida studier och yrken samt hur dessa faktorer samverkar. Detta kan exempelvis ske genom att lärare får stöd av studie- och yrkesvägledare med vissa inslag i undervisningen.

På Skolinspektionens vägnar

**X** Maria Lundström

---

Beslutsfattare  
Signerat av: Maria Lundström

**X** Verica Stojanovic

---

Föredragande  
Signerat av: Verica Stojanovic

I handläggningen av ärendet har även utredarna Eleonore Lindén och Ulrika Kolben Waaranperä deltagit.

## Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

---

Besöket genomfördes av utredarna Verica Stojanovic och Ulrika Kolben Waaranperä den 23 maj 2023.

Kunskapsskolan 4-9 är en fristående skola i Vännäs kommun. Årskurserna 4-6 är två och treparallellig. Det finns ett arbetslag för årskurserna 4-6. Skolan har studie- och yrkesvägledare (30%) som är tillgänglig för årskurserna 4-9.

## Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

---

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med skolans studie- och yrkesvägledare inriktad mot årskurserna 4-9.
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier, dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

### Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Följande kriterier granskas:

- Undervisningens form - hur lärarna utformar och genomför undervisningen utifrån ett jämställt och normmedvetet förhållningssätt.
- Undervisningens innehåll – hur lärarna undervisar om jämställdhet.
- Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/om-skolinspektionen/om-utredningarna/tematiska-granskningar)

## Bilaga 3: Författningsstöd

---

Av **1 kap. 5 § skollagen** framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I den inledande delen av läroplanen för grundskolan (**Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag**) framgår bland annat följande. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

I grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.1 Normer och värden**) anges att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Vidare ska lärare specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.

Enligt grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.3 Elevers ansvar och inflytande**) ska läraren verka för att elever oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Vidare framgår av grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.6, Skolan och omvärlden**) att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

Enligt **2 kap. 29 § skollagen** ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av

vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Av förarbetena till skollagen (**Prop. 2009/10:165 s. 278-279**) framgår att den studie- och yrkesvägledningskompetensen inte nödvändigtvis behöver finnas inom den egna skolenheten. Många fristående skolor köper t.ex. in vägledningstjänster. Ett krav på att studie- och yrkesvägledningskompetens ska finnas innebär dock en tydlig markering av huvudmannens ansvar för att eleverna får tillgång till studie- och yrkesvägledning, samtidigt som organisationen även fortsättningsvis är en lokal fråga. I läroplanerna finns både riktlinjer för alla som arbetar i skolan och särskilda riktlinjer för studie- och yrkesvägledare eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter. Enligt förarbetena speglar detta att både lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledningsfunktionärer har ett gemensamt ansvar, men delvis olika roller, när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och arbetsliv.

I grundskolan läroplan (**Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden**) anges att studie- och yrkesvägledaren, eller den som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning och vara stöd till den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.